

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ ЗДМФУ**

СТРАТЕГІЇ

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ**

08 червня 2023 року, м. Запоріжжя

Запоріжжя, 2023

ЗМІСТ

ЗМІНИ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ.....	9
Ю.М. Колесник, М.О. Авраменко, Ю.Ю. Рябоконт	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЗАПОРІЗЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ	11
С.А. Моргунова, О.П Школова, В.С. Дмитрієв, Ю.А. Ганошенко	
ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ MS TEAMS ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	14
В.А. Візір, О.В. Деміденко, І.Б. Приходько, А.С. Садонов, В.В. Буряк	
ЗНАЧЕННЯ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ: ПРОСУВАННЯ ЗНАНЬ, СТИМУЛЮВАННЯ ПРОГРЕСУ, ПРОСУВАННЯ НАУКОВОЇ КАР'ЄРИ.....	16
Н.В. Підкович	
ІНТЕРАКТИВНІ ДОДАТКИ, ІНТЕГРОВАНІ ДО MS TEAMS, ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	17
Ж.М. Рагріна	
СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ НА КАФЕДРАХ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ	18
І.Ф. Беленічев, С.А. Моргунова, Н.В. Бухтіярова, І.Б. Самура, О.М. Кучковський, Г.І. Бесараб, В.П. Риженко, О.Г. Алієва, О.О. Попазова	
УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ АКУШЕРСТВА, ГІНЕКОЛОГІЇ ТА РЕПРОДУКТИВНОЇ МЕДИЦИНИ ННПО В РАМКАХ ОНЛАЙН-ОСВІТИ	20
Н.В. Авраменко, Д.Є. Барковський, О.А. Нікіфоров, О.В. Кабаченко, О.О. Ломейко, І.В. Семененко	
НОВІ ВИМОГИ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗА ФАРМАЦЕВТИЧНИМ НАПРЯМКОМ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	22
І.М. Білай	
ПЕРВИННА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЗА ФАХОМ «ПЕДІАТРІЯ» В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ТА ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ	25
Л.М. Боярська	
НОВІТНІЙ ФОРМАТ ПІДГОТОВКИ ФАРМАЦЕВТА-СПЕЦІАЛІСТА В ІНТЕРНАТУРІ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ФАРМАЦІЯ»	26
І.В. Бушуєва, Т.В. Хортецька, О.К. Єренко	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СПІЛКУВАННЯ НЕРІДНОЮ МОВОЮ ІНОЗЕМЦІВ НА ДОВУЗІВСЬКОМУ ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ.....	28
Л.І. Васецька	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ ЗА ВИБОРОМ «ОСНОВИ ХІМІЧНОЇ МЕТРОЛОГІЇ» НА КАФЕДРІ АНАЛІТИЧНОЇ ХІМІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	30
С.О. Васюк, А.С. Коржова, Н.О. Нагорна, К.П. Медведєва, Ю. М. Жук, А.О. Донченко	
РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ РОБОТИ НА КАФЕДРІ АНАЛІТИЧНОЇ ХІМІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ MICROSOFT TEAMS	31
С.О. Васюк, Н.О. Нагорна, А.С. Коржова, Д.І. Дочинець, К.П. Медведєва, Ю.М. Жук, А.О. Донченко, О.Р. Малецька,	
ОПТИМІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ КУРСАНТІВ ЦИКЛІВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ НА КАФЕДРІ ЛАБОРАТОРНОЇ МЕДИЦИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ	32
Л.Л. Воронцова, А.О. Остапенко, В.А. Коваленко, О.С. Козачук, С.О. Кенійз	

До недоліків відносимо технологічні та інфраструктурні бар'єри, з яким стикнулись як при першому досвіді застосування онлайн-навчання, так і зараз – коли до вимушених умов додаються і певні військово-політичні обставини, а також відсутність особистої взаємодії. Проте для розв'язання цих проблем необхідна насамперед якісна співпраця професорсько-викладацького складу, усіх студентів, адміністративного, учбового та інноваційно-технічного відділів ЗДМФУ, також рекомендуємо розширювати спектр професійного розвитку викладачів до належного і вкладати максимум у майбутні стратегії викладання/навчання.

НОВІ ВИМОГИ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ ЗА ФАРМАЦЕВТИЧНИМ НАПРЯМКОМ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

І.М. Білай, завідувач кафедри клінічної фармації, фармакотерапії, фармакогнозії та фармацевтичної хімії, доктор медичних наук, професор

Ключові слова: безперервна професійна освіта, фахова школа, фармацевти, асистенти фармацевтів.

Вступ. Настанова «Належна аптечна практика: стандарти якості аптечних послуг» вказує, що фармацевти повинні надавати медичну допомогу на основі доказової медицини, яка буде оптимальною потребам хворих. Водночас це є пріоритетним напрямом фармацевтичного сектору в європейській інтеграції України. За такої умови підвищується роль фармацевта як спеціаліста в проведенні фармацевтичної опіки, що вимагає постійного навчання сучасним навикам та вимагає безперервної професійної компетенції спеціаліста. З 2005 року знайшов розвиток засад післядипломної освіти, що відобразилося у Постановках Кабінету Міністрів України від 25 березня 2018 року №302 «Положення про систему безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я» та від 14 липня 2021 року №725 «Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників». За цих обставин фармацевти після закінчення медичних університетів повинні удосконалювати свої фахові навички, беручи участь у безперервному професійному розвитку. У останньому Положенні вказані терміни безперервного професійного розвитку (БПР) фармацевтів та асистентів фармацевтів, електронну систему, загальний бал, відповідні заходи, особисте освітнє портфоліо, основні провайдери заходів та конфлікт інтересів.

Основна частина. БПР оснований на навчанні і вдосконаленні професійних навичок фармацевтів, що важливо для отримання кваліфікаційних вимог і вдосконалення підготовки спеціалістів фармації. Кафедра клінічної фармації, фармакотерапії, фармакогнозії та фармацевтичної хімії була залучена до проведення БПР та прийняла участь у 3 майстер-класах для фармацевтичних фахівців протягом 2022 року на тему «Клініко-фармацевтичні підходи раціонального застосування лікарських засобів для лікування захворювань органів дихання». Зокрема нашою кафедрою був проведений пробний дводенний майстер-клас, який включав основні напрямки та дисципліни, які були задіяні для проведення висококваліфікованої фахової школи. Водночас були проведені лекції та семінари всіма провідними викладачами кафедри – клініко-фармацевтичні підходи і фармацевтична опіка при антибіотикотерапії та застосування лікарських засобів для профілактики та лікування органів дихання (напрямок – клінічна фармація, професор Білай І.М.), фітопрепарати та фітотерапія при захворюваннях органів дихання (напрямок – фармакогнозія, професор Мазулін О.В.), фармацевтичні інформаційні технології при лікуванні захворювань органів дихання (напрямок – соціально-комунікативне спілкування у фармації, доцент Іванькова Н.А.), екстрена допомога, індивідуальна аптечка при невідкладних станах на випадок виникнення надзвичайних станів при захворюваннях органів дихання (напрямок – фармація в умовах надзвичайних станів, доцент Михайлюк Є.О.), проблема фальсифікації лікарських засобів та вхідний контроль якості лікарських засобів для лікування захворювань дихальної системи (напрямок – якість, стандартизація та сертифікація лікарських засобів, доцент Пругло Є.С. та доцент Берест Г.Г.).

У зв'язку з військовим станом офіційні заходи БПР фармацевтів та асистентів фармацевтів будуть проводитися з 01.01.2024 року. Кафедрою клінічної фармації, фармакотерапії, фармакогнозії та фармацевтичної хімії розроблюються фахові школи на тему «Клініко-фармацевтичні підходи до застосування лікарських засобів при захворюваннях шлунково-кишкового тракту» та «Фармацевтична опіка в умовах надзвичайних станів та формування аптечки для невідкладної допомоги при екстремальних ситуаціях», які планується впровадити у 2024 році.

У якості формальної освіти в структурі БПР за напрямом «Фармація» у 2022 році проводилися курси підвищення кваліфікації, які пройшли 1292 слухача, з яких 153 отримали вторинну спеціалізацію «Організація та управління фармацією».

Зниження контингенту курсів підвищення кваліфікації зумовлено втратою зв'язку з південними регіонами та відміною атестації фармацевтичних працівників на період воєнного стану. Проте нам вдалося залучати практичних фахівців до підвищення кваліфікації, як високою якістю викладання, так і сучасними методами навчання за змішаною формою, з використанням дистанційних методів технологій платформи MS Office365.

Протягом року факультетом післядипломної освіти запроваджено 36 передатестаційних циклів підвищення кваліфікації, 6 циклів тематичних удосконалень та 4 цикли спеціалізації з фармацевтичного напрямку, спеціалізації «Організація та управління фармацією», що майже відповідає показникам минулого року. Удосконалення кваліфікації пройшли курсанти не тільки з Миколаївської, Херсонської, Дніпропетровської, Кіровоградської, Черкаської, Одеської областей, як і у минулі роки, але і курсанти з Київської, Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської областей. Факультет післядипломної освіти та кафедра клінічної фармації, фармакотерапії, фармакогнозії та фармацевтичної хімії отримали позитивну оцінку і відгуки від слухачів курсів підвищення кваліфікації щодо методичного та інформаційного забезпечення навчального процесу.

Для удосконалення системи післядипломної освіти та БПР фармацевтичних фахівців асистентів-фармацевтів затверджено наказ МОЗ України від 10 листопада 2022 р. З 1 січня 2023 року набули чинності зміни до наказу МОЗ України від 25.11.2022р. №2136, яким затверджено Перелік циклів тематичного удосконалення та спеціалізації фармацевтів. Таким чином, цикли спеціалізації фармацевтів зі спеціальності «Фармація», які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю має продовжуватися 2 місяці і складати 312 годин. Цикли спеціалізації для асистентів фармацевтів зі спеціальності «Фармація», які не працювали 5 років мають продовжуватися 2 місяці і складають 300 годин, а тематичного удосконалення відповідно 1-2 тижні та 75 годин.

У сучасних умовах робота фармацевтів та асистентів фармацевтів залежить від певних особливостей, що повинні враховуватися при проведенні БПР. З кожним роком зростає значна кількість імпортованих лікарських засобів і супутніх товарів. Збільшується кількість лікарських препаратів безрецептурного відпуску та поширюється необґрунтоване і неконтрольоване самолікування. При підвищенні соціальної напруженості в умовах воєнного стану зросла необхідність надання пацієнтам консультативної допомоги в умовах розширення обсягу фармацевтичної інформації. На сучасному етапі реалізуються нові функції, які тісно пов'язані з фармацевтичним ринком, який включає маркетингові дослідження, роботу з постачальниками та рекламою.

Багато фармацевтичних фахівців працюють на спільних закордонних підприємствах продукт-менеджерами, медичними та торговими представниками, маркетологами, які проводять презентації фармацевтичних фірм та їх лікарських засобів. Їх праця пов'язана з використанням комп'ютерної техніки і міжнародних телекомунікаційних систем. У сучасних умовах важливо застосування інструментальних методів у контролі якості ліків. Водночас здійснюється зовнішньоекономічна співпраця та участь у процедурах митного контролю. За такої умови усвідомлюється соціальне призначення фармацевта та асистента фармацевта у суспільстві та конкретизування його ролі як члена медичної команди.

Висновки. 1. У системі БПР потрібні раціональні зміни, що стосуються фармацевтичної практики для запровадження принципово нової концепції – фармацевтична допомога. Вона повинна мати належне місце у БПР фармацевтів та асистентів фармацевтів. Кардинальна особливість її

основана на тому, що всі фахівці фармації повинні нести відповідальність за результати оптимальної фармакотерапії та фармацевтичної опіки своїх хворих, їх моральну відповідальність за здоров'я та благополуччя пацієнтів, які потребують уваги, співчуття і турботи з боку фармацевта.

2. В аптечних та медичних закладах необхідно посилити діяльність фармацевтичної інформатики, яка може забезпечувати достовірною інформацією лікаря та хворого. Лікарські препарати можуть містити одну і ту саму лікарську речовину, що медичні та фармацевтичні фахівці не можуть розібратися у великій кількості ліків.

3. Водночас аптечні заклади можуть реалізовувати виробниці медичного призначення, предмети гігієни, оптику, дитяче харчування. У зв'язку з цим, треба збільшити обсяг і зміни якості товарознавчих знань та включити такі питання під час післядипломної освіти фармацевтів. За такої умови вивчення медичних виробів та супутніх товарів має здійснюватися з огляду на принципи фармацевтичної опіки.

4. Фармацевт повинен брати на себе відповідальність за ефективний менеджмент медикаментозного забезпечення, що зрушує парадигму фармацевтичної практики, особливо при хронічних захворюваннях, наприклад, бронхіальній астмі. Фармацевти повинні бути обізнаними в списку лікарських засобів, їх дії, надавати хворим об'єктивну інформацію про медикаменти та їх правильне використання. Доведено, що 90% ефективності інгаляційних лікарських препаратів залежить від їх правильного використання, дотримуючись відповідної техніки інгаляції.

5. В системі БПР, на нашу думку, потрібне розширення фармацевтичних дисциплін. БПР здійснювати за дисциплінами «Клінічна фармація», «Комунальна фармація», «Управління та економіка фармації», «Фармацевтична технологія», «Контроль якості і сертифікація лікарських засобів», «Фармацевтична інформатика», «Фармація в умовах надзвичайних станів», «Фармацевтичний маркетинг та товарознавство».

6. Мінімальну кількість балів БПР для фармацевтів та асистентів фармацевтів кожний рік повинен визначатися МОЗ. Фармацевти, як і лікарі, мають щорічно набирати 50 балів БПР, а асистенти фармацевтів, про яких взагалі забули, не менше 25 балів БПР.

7. Тематика заходів БПР повинна відповідати основній спеціальності, їх функціональним та посадовим обов'язкам. Тому важливо встановити мінімальний об'єм заходів БПР, тобто не менше 50% від заходів БПР. Треба уникати ситуацій, коли на фармацевтичного спеціаліста покладають обов'язки уповноваженої особи по якості лікарських препаратів, а загальна кількість балів БПР протягом багатьох років обмежується заходами, де він проходив навчання технікам ефективного продажу.

8. В проекті до БПР вписані вимоги до провайдерів заходів БПР, що буде підвищувати якісне проведення навчання, а також усуватиме промоцію торгових назв лікарських засобів під час проведення БПР. Це стосується багатьох провайдерів, які не відносяться до закладів вищої освіти та які проводять заходи інформального навчання, тобто конференції, тематичні школи, майстер-класи, тренінги, семінари.

Отже, зростання у фармацевтичній галузі фокусу на хворого вимагає сталого отримання нових знань та БПР. Заходи БПР зобов'язані бути орієнтовані на нинішні вимоги фармацевтичної практики для покращення не тільки праці спеціалістів, але і гарантуванню людині якісними лікарськими препаратами і товарами медичного застосування.

Література

1. Концептуальні питання безперервної фармацевтичної освіти /Б.П. Громовик, Б.Л. Парновський, О.М. Заліська, М.В. Слабий, А.В. Горілик. Фармацевтичний журнал. 2010. №3. С. 29-37.
2. Костюк І.А. Безперервний професійний розвиток фармацевтичних працівників як складова належної аптечної практики. Збірник наукових праць «Сучасні дослідження фармацевтичної технології та біотехнології»: 2019. Вип. 6. С. 245.
3. Убогов С.Г. Про безперервний професійний розвиток та самоврядування провізорів. Аптека. 2020. №48 (1269).